

Vår ref.

Deres ref.

Saksbehandler
Léa Bryne AgatiDato
28.11.2019

Høringsuttalelse

Denne høringsuttalelsen er utarbeidet av arbeidsgruppe HMN bestående av arkivledere i Helse Midt-Norge. Deltakerne representerer Helse Nord-Trøndelag HF, Helse Midt-Norge IT (Hemit), Helseplattformen AS, Sykehusapotekene i Midt Norge HF, Helse Midt-Norge RHF og Helse Møre og Romsdal HF. St. Olavs hospital HF har ikke deltatt. Arbeidsgruppe HMN ønsker å svare ut den arkivfaglige delen regionalt. Arbeidsgruppen har i flere år hatt et arkivfaglig samarbeid innenfor regionen, og har siden 2017 samarbeidet på ukentlig basis i forbindelse med overgang til nytt sak/arkiv-system. Arbeidet med høringsuttalelsen ble ledet av arkivfaglig leder i Helse Møre og Romsdal HF. Høringsbrevet som har kommet til de respektive helseforetakene for uttale er lagt til øverste ledelse for at de skal utarbeide et svar i lys av sin rolle og eventuell påvirkning av endring i Arkivlova. Gruppen har hatt tre møter der man har fulgt Norsk Arkivråd sin anbefaling av arbeidsinndeling.

Det er på høy tid med en ny arkivlov – for både nåtid og fremtid. Den digitale utviklingen skyter fart nesten raskere enn det offentlige, det private og privatpersoner klarer å følge med på. Utviklingen kan til og med gå forbi oss uten at vi får det med oss mens det skjer (kunstig intelligens). Da er det viktig at rammene for forsvarlig dokumentfangst og oppbevaring av arkiv er grundig gjennomgått og innarbeidet. Arbeidsgruppe HMN ser at det er lagt ned et stort og betydelig arbeid i lovutkast med tilhørende forklarende kapitler.

Lovtekst er stort sett skrevet på en forståelig måte, men er noe vag på enkelte krav. Arbeidsgruppe HMN etterlyser videre forklaring i en veileder.

Del III Arkivlov for en ny tid

§ 1 Lovens formål 2.ledd bokstav b

Her er det enighet i arbeidsgruppe HMN om at b) drive forsvarlig offentlig virksomhet er et for vidt/løselig begrep til å kunne bli forstått av virksomhetens ledere og saksbehandlere som

Postadresse:

Helse Midt-Norge RHF
Postboks 464
7501 Stjørdal

Elektronisk adresse:

postmottak@helse-midt.no
www.helse-midt.no

Besøksadresse:

Wessels veg 75
7502 Stjørdal

Generell informasjon:

Sentralbord: 74 83 99 00
Telefaks: 74 83 99 01
Org nr. 983 658 776

skal ivareta sine dokumentasjonsplikter nedfelt i arkivlov med forskrifter. I de overordnede målene til Arkivverket er blant annet følgende mål beskrevet: «Velfungerende dokumentasjonsforvaltning i offentlig sektor med **effektiv dokumentfangst**» (vår utheving)

§ 2 Virkeområde 1.ledd bokstav c

Arbeidsgruppe HMN er positive til at også offentlige virksomheter som tidligere har vært unntatt kravene i arkivlova nå også blir nødt til å sørge for dokumentasjonsfangst i større omfang. De store offentlige aktørene som må gjøre større endringer dersom denne paragrafen blir stående i ny arkivlov har kanskje noe av den mest rike og innsiktsfulle samfunnsdokumentasjonen om Norge som nasjon, både i fortid og for fremtiden.

Hvem loven er myntet på av fagpersoner burde også vært beskrevet enten i arkivlov, eller forskrift/veileder.

§ 5 Definisjoner

«Vesentlige hendelser» kan bli misforstått i beste mening dersom det er opp til virksomhetene selv å vurdere hva som er slike hendelser. Da vil vi få arkiver som kun består av endelige beslutninger, selv om det også kreves dokumentasjon av prosesser så ser ikke nødvendigvis saksbehandler disse som ett. Arbeidsgruppe HMN er usikre på om intensjonen kommer tydelig nok frem. Det er også forvirring rundt bokstav b «å sørge for dokumentasjon»; betyr dette bare publisering av dokumentasjon eller å sørge for at dokumentasjon skapes og kan gjenfinnes? Vi går ut i fra at det menes det siste, men ønsker likevel å poengtere det vi ser på som manglende klartekst.

§ 6 Dokumentasjonsstrategi

Lovteksten opererer her med unødvendig fremmedspråk. Dersom det holder å skrive oppdatere på nynorsk bør det holde å bruke ordet *oppdatere* på bokmål, i stedet for franskinspirerte *à jourføre*.

Der er usikkerhet knyttet til om arkivloven legger opp til å skrote arkivplan til fordel for dokumentasjonsstrategi, eller om den er ment som en del av dokumentasjonsstrategi. Det positive med innføring av lovkrav om dokumentasjonsstrategi er at denne vil være et ledd i å få mer lederfokus, og dermed løfte arkivfaget i virksomhetene. Arkivplan har som regel blitt behandlet som et rent oversiktsdokument over beholdning og prosedyrer. Vi har tro på at det vil være lettere å innføre dokumentasjonsstrategi som et viktig måleinstrument, enn hva arkivplan har vist seg å være. Med tanke på semantikk ønsker vi også å være med på å innføre dokumentasjon slik paragrafen legger opp til, heller enn arkiv. Dette vil forhåpentligvis gjøre formidling av lovkrav enklere for ikke-arkivfaglige i virksomhetene.

Arbeidsgruppe HMN ser svært positivt på det tverrfaglige fokuset som kommer frem i kapittel 9 (Dokumentasjonsstrategi 9.4.2). Dette er et fokus vi selv ser er nødvendig for at prosjekter rundt dokumentasjonsforvaltning skal lykkes i helseforetakene. IKT og arkivkompetansen må kobles tettere sammen, og helst organiseres til å ligge i samme avdeling. Da Helse Møre og Romsdal hadde en større omorganiseringsprosess i 2017 uttalte arkivfaglig leder at eventuell flytting av stilling burde skje inn mot fagavdeling og helst IKT-seksjon som ligger under denne. Dersom det hadde vært nedfelt i lov ved forskrift ville det vært lettere å få gjennomslag for dette. Som utvalget påpeker så må «Arkivsektoren (...) ruste seg for å håndtere hyppige teknologiskifter fremover» samt at «Digitalisering krever

endringsvilje og investeringer». Arkivledere og –medarbeidere i helseforetak vil ikke klare dette uten hyppig dialog med IKT.

§§ 22 -25 Særlig om personopplysninger

Arbeidsgruppe HMN har valgt å ikke uttale seg om innholdet i disse paragrafene da arbeidsgruppe HMN ikke har involvert jurist eller personvernombud. Vi derimot at det er en for stor del av arkivloven som benyttes til personopplysningslova (eller de paragrafene lovutvalget mener bør tas ut av den). Vi mener det bør holde med én paragraf som sammenfatter disse fire og at utdyping skjer i forskrift til lov. Arbeidsgruppe HMN mener likevel at det er viktig arkivloven sier noe om behandling av personvern i arkivsammenheng.

§ 38 Om Nasjonalarkivet

Arbeidsgruppe HMN støtter utvalgets forslag til endring av navn fra Arkivverket til Nasjonalarkivet. Navnet gjør det lettere for virksomhetens ansatte å forstå dets myndighet og rolle, og oppgaver arkivverket (Nasjonalarkivet) utfører i dag og skal utføre i fremtiden. Det viser ikke bare til et lovregulerende direktorat, men også hvor arkivene til slutt skal bli tatt vare på (de evige jaktmarker).

Del IV Produksjon av dokumentasjon i en ny tid

§ 8 Plikt til å dokumentere virksomhetens kommunikasjon

Dette er en etterlengtet paragraf. Det er med stor sannsynlighet meget stort etterslep på og tapt dokumentfangst i det offentlige som skyldes både intern og ekstern kommunikasjon gjennom e-post, fellesområder og andre mindre formelle plattformer for informasjonsdeling. Det bør i forskrift eller veileder komme tydelig frem hvordan man skal håndtere (automatisert) dokumentfangst fra for eksempel SMS og samtalelogger. Arbeidsgruppe HMN er usikre på hvordan man kan gå frem for å helautomatisere dokumentfangst, spesielt med tanke på etterarbeid for arkivet. Vi er mer positive til en del-automatisert dokumentfangst der man for eksempel automatisk flagger kommunikasjon som saksbehandler bør vurdere om er dokumentasjonspliktig.

Forskrift eller veileder bør også beskrive hvilke verktøy som kreves at de ansatte skal få tilgang til og hvilke krav som stilles ved utvikling av disse verktøyene.

Arbeidsgruppe HMN savner presisering av dokumentasjonsplikter rundt intern kommunikasjon, på lik linje med ekstern kommunikasjon og mener dette har plass i samme paragraf.

Lovutvalget går bort fra journalføringsplikten til fordel for dokumentasjonsplikt. Arbeidsgruppe HMN ønsker en bedre beskrivelse om hvordan det forventes at vi skal håndtere fremtidig publiseringsløsning med tanke på postjournal.

§ 27 Minimering av personopplysninger ved overføring til langtidsbevaring

Arbeidsgruppe HMN stiller seg bak arkivverkets uttalelse om at denne paragrafen får det til å fremstå som om minimering blir innført som en obligatorisk aktivitet ved avlevering. Etter innføring av GDPR, ny arkivnøkkel for helseforetakene samt nært forestående kassasjons- og bevaringsregler for helseforetakene vil det meste av nødvendig minimering allerede ha skjedd i dokumentfangst-øyeblikket. For at ikke paragrafen skal misforstås bør det stå at en ved avlevering skal «vurdere minimering».

§ 29 Mediekonvertering tredje ledd

Det bør følge av loven en presisering i forskrift eller i veileder hvilke krav man legger til grunn for godkjent digitalisering av materiale skapt etter 1951. Arbeidsgruppe HMN foreslår at større digitaliseringsprosjekter bør få godkjenning og veiledning fra arkivverket (Nasjonalarkivet). Dette bør tilbys statlig eller regionalt. Dette for at ikke virksomhetene skal digitalisere på en måte som gjør arkivene mindre tilgjengelig eller autentiske for ettertiden.

Regjeringen har som uttalt mål at Norge skal bli en kunnskapsnasjon. Dette uttalte statsministeren senest i november i år. At Norge skal bli en kunnskapsnasjon har vært et regjeringsmål siden før gjeldende arkivlov så dagens lys. Dersom Norge som nasjon og samfunn skal klare dette målet må vi klare å fange den dokumentasjonen som skapes og igjen bevare den for kunnskapsformål. Lovutvalget belyser behov for fagkompetanse hos arkivmedarbeidere, men ønsker ikke å stille noen krav i lovtekst. Arbeidsgruppe HMN mener at arkivansvaret igjen bør løftes i enten lovtekst eller forskrift, denne gangen også med krav til kompetanse.

I hørings svar fra Helse Midt HF i 2017 til ny arkivforskrift ble det påpekt fra flere HF og RHF'et at paragraf § 1 måtte bevare lovtekst om å ha en utpekt i virksomheten med ansvar for daglig drift. Dette ble dessverre ikke tatt til etterretning. Siden den gang har vi sett at arkivansvaret pulveriseres ved at offentlige virksomheter ansetter arkivrådgivere heller enn arkivledere og at den arkivansvarlige plasseres langt ned i organisasjonen. Dette gjelder enkelte helseforetak, men også andre offentlige virksomheter. Og at det øverste ansvaret plasseres langt over denne, hos ledere som ikke har arkivfaglig kompetanse. Med andre ord: med dagens arkivlov m/forskrift ligger ansvaret for arkivet kun hos ledere som potensielt ikke har kompetanse eller forståelse for arkiv.

Lovutvalget har her en mulighet til å stramme inn dette ved å stille krav til arkivfaglig kompetanse. Arbeidsgruppe HMN mener det bør stilles krav til virksomhetenes organisering av arkivleder/-ansatt(e) med ansvar for det daglige arkivarbeidet, som igjen er plassert høyt i organisasjonshierarkiet. For at helseforetakene skal lykkes med å fremme den nye arkivlova, og spesielt dokumentasjonsstrategien, må det stilles krav via Helse- og omsorgsdepartementets styringsdokument.

Når det gjelder sanksjoner kom det innspill på at sanksjoner også kan være «dårlig omdømme». Dette er viktig å få frem i en eventuell veileder til lov/forskrift. Veileder bør være beregnet for alle som jobber i en offentlig virksomhet, ikke bare arkivmedarbeidere. Veileder bør likevel være et verktøy for arkivmedarbeidere for å stille krav til ledelse sammen med lovverk.

Arkivfaget er stort og komplekst. Kanskje spesielt i helseforetakene der en sjonglerer nokså ulike faglige utfordringer knyttet til eldre papirjournaler - både MORS og vitae - til skanning til elektronisk pasientjournal, og til dokumentfangst i elektronisk sak/arkivsystem. Derfor burde det absolutt vært stilt minimumskrav til kompetanse hos alle som jobber med arkiv (pasientarkiv, postmottak etc) i en virksomhet. Dette bør fremkomme i lov/forskrift, og utdypes i veileder.

Med vennlig hilsen

Léa Bryne Agati

arkivfaglig leder Helse Møre og Romsdal HF

(På vegne av arbeidsgruppen HMN)